

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺԱՊԱՌԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Կանխիկ վճարելի)

Հայաստան	Ուրիշ ամիս տեղ
10 ֆրանկ	Տարեկան բաժնորդագին 20 ֆրանկ
5 ֆրանկ	Վեցամսեայ » 10 ֆրանկ
2 1/2 ֆր.	Եռամսեայ » 5 ֆրանկ

Ունեւորութիւն կամ դրամ զրկել տնօրէն-խմբագրին այս հասցեով
M. PORTOUKALIAN
Marseille (France)

ԼՁ ՏԱՐԻ

Թիի 23

1921 ՅՈՒՆԻՎԵՐ Տ ԴԶ.
(Հ.Տ. 1920 Դեկտեմբեր 23)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մաս-
ամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր
չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 2 ամիսով կարժէ. 1 զվարագիրը 4 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոր Տարի. — Քայլ մը եւս. — Հայաս-
տան. — Նամակ կիլիկիայէն (Ատանա). —
Նամակ Սիրիայէն (Պէշրու). — Քաղ-
աքներ կիլիկիայի հայաբնակներէ. — Մու-
գի օր. — Ամերիկայ գնացողներին հա-
մար. — Անցուղարձ (Բարսէլլէն). — Բա-
նասիրական (Երեւելի Հայկազունքի շնո-
րաստան. — Մանուսի Մարտիրոս Զու-
լայեցի). — Նոր ստացուած հրատարա-
կութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՄԵՐ ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒՆ

Շնորհակալ ենք մեր այն բաժնորդներէ
որոնք նկատի առնելով իրենց բաժնորդագին
պայմանագրով լրանալու մօտեցած լի-
նելը, ինքնին կը փութան զրկել իրենց
նոր բաժնորդագիրը:

Միանգամայն կը խնդրենք մեր բոլոր
բաժնորդներէ որ փութան շուտով զրկել
իրենց բաժնորդագիրը, զոնէ երբ իրենց
հաշուի մասին յուշագիր կը ստանան: Այս-
պէս կազմուած մեզ աւելորդ դրամ և ժա-
մանակ վատնելէ մանաւանդ այժմ որ ոչ
միայն տպագրական ծախքերը շատ աւել-
ցած են, այլ և ներքին (Ֆրանսայի մէջ)
թղթակցութեան ծախքերը աւելցած և ար-
տաքին թղթակցութեան ծախքերն ալ ա-
ւելնալու վրայ են:

Շնորհակալ կը լինինք նաև այն բաժ-
նորդներէն, որոնք եթէ ունենան անհատ
ուզեր շարունակել Արմէնիայի բաժնոր-
դութիւնը, կը հաճին երկտողով մը իմա-
ցնել մեզ այդ, մաքրելով մէկտեղ իրենց
հաշիւը:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

1921

Արմէնիայի խմբագրութիւնը իր
ընթերցողներին, մօտակայ և հե-
ռակայ բոլոր բարեկամներին կը
շնորհաւորէ Նոր Տարին, մաղթելով
որ երջանկաբեր լինի տն և հետզհե-
տէ լրացնէ մեր ազգային իզգէնն ու
յոյսերը:

Հայաստանի մէջ պատահած վեր-
ջին դէպքերը սրշտի ալ ցաւաւթիթ
լինին, յուսահատական չեն բնաւ:
Քեմալական դերազանց ոյժերին առ-
ջն անողնական և անապաշտպան միա-
ցած հայ ժողովուրդը ստիպուեալ է

Ռուսիայի արդի կառավարութեան
հետ յարմարուող քաղաքականու-
թեան մը հետեւի, գէթ իր ֆիզիկա-
կան գոյութիւնը պահպանելու հա-
մար, կարելի եղածին չափ պահպա-
նելով նաև իր պետական անկախու-
թիւնը: Միգրէ շատ ու շատ աւելի
ուժով ազգեր, «մեծ պետութիւն»
կոչուածները, յաղթող հանդիսացած
լինելով մէկտեղ, երկու տարիէ ի
վեր դեռ չեն կրցած հանդարտեցնել
իրենց յաղթումը հակառակորդները:
Վերսալի դաշնագիրը, երկկողմանի
ընդունուած, և վաղուց արդէն վա-
ւերացուած՝ դեռ չեն կրցած դաշ-
նակիցները կէտ առ կէտ գործադ-
րել տալ Գերմանիային և զույցէ
Ֆրանսայի պարտաւորուելի խիստ մի-
ջոցներ զիմել այժմ Գերմանիայի
դէմ, ապահովելու համար իր դիրքը:
Ո՛ր կը մնայ մեզի պէս տկար ազգ-
մը որ կատարի կամ նախաձեռն
թշնամիներէ չըջապատուած է և
Եւրոպայէն ալ հեռու կը գտնուի:
Ինչ որ կատարուած է 2 տարիէ
ի վեր, հրաշքի պէս բան մ'է ար-
դէն և ցոյց կուտայ թէ ինչպիսի՜
հիմնային կորով մ'ունի հայ ազգը,
դժբաղդութիւններէ և թշնամու-
թիւններէ դէմ կռուելու և ոչինչ
համարուածէն ինչ ստեղծելու հա-
մար:

Նոր տարի կը սկսի արդէն
ձմրան մէջ, փոթորկալի և մահա-
ստուեր եղանակի մը մէջ: Բայց
ձմեռը մշտապէս չէ. քիչ ատենէն
անոր կը յաջորդէ կենսաբեր գա-
րունը և ան որ գիտէ ապրիլ ձմրան
մէջ, կրնայ վայելել գարնան գե-
ղեցկութիւնները:

Չյուսահատի՜նք ուրեմն և չաղ-
մկենք: Փայլուն արևոտ օրերէն յե-
տոյ ձմեռ տեսնելնուս համար: Այս
ալ կանցնի և նորէն կողովունք
գարունը:

ՔԱՅԼ ՄԸ ԵՒՍ

Մեզ վիճակուած է կրկնել միշտ
նոյն յանկերգը:

Տարի մը ևս բոլորեցինք մեր ան-
կայուն կեանքի փշոտ ուղիէն:

Տարիները կանցնին անտարբեր,
ստանալով արագութեամբ մը ու մեզ
կը թողուն մեր ցաւին մէջ, մեր ա-
րիւնին մէջ թաթաւուն:

Անքոյն թռչուններու պէս հորի-
զոնէ հորիզոն կարչաւենք դարերէ
ի վեր ու տակաւին չենք հասած մեր
մտաւորաբար լրումին: Այս խօսկան
վազքին մէջ մեր թևերը արիւնեցան
փուշերու ու խուժերու առնթեր-
մեր ոտքերը կոշկոճեցան քարեր ու
ժայռեր զլել անցնելով: շատ յաճախ
ինկանք սարսափին տակ, վիհէ վիհ
զլորեցանք արնաքամ: Բայց մէկ
բան կանգուն մնաց մեր մէջ ու պի-
տի մնայ միշտ՝ վերջնական յաղթա-
նակի հաւատքը որուն համար շատ
բան զոհեցինք ու կը զոհենք դեռ
մինչև որ ընչաքաղց, եսական մարդ-
կութիւնը կարենայ հասնիլ փեմու-
թիւնը այդ անհաւասար, անվերջ ու
զերբնական զոհաբերումին:

Ինչքն երազեցինք ու ի՜նչ զը
տանք մեր առջև իբր իրականութիւն:
ոսկի անուրջները շուտ կը ցնդին
մեզ համար ու անողոք սև կեանքը
իր մագիլներ կը մխէ մեր հոգնաբեկ
մարմին մէջ:

Բայց Հայ ենք մենք, այն պահուն
երբ մեր թշնամիներ մեր պարտու-
թեան տօնը կը կարծեն հանգիստ:
Լորել, հայը իր յաղթանակի պսակը
կը յօրինէ մարդկային ամենավսեմ
տառքինութիւնները իբր ծաղիկ
հիւսելով այդ պսակին համար:

Ո՛վ տառապանքին մէջ տեւի
անհրկիւզ եղաւ քան այս մարտիրոս
ազգը որ չգիտցաւ ընկճուիլ պահ մը
իսկ, փորձութիւն և վտանգ մար-
դական խաղեր եղան այս դիւցազ
նական ազգին համար որ միշտ իր
կուրծքը պատնէջ ըրաւ ընդդէմ
նենգ բռնութեան:

Ազատութիւն և իրաւունք նիւ-
թապաշտ, եսամոլ բռնութեան հա-
լածական թշուառներն են. ու մենք
ատոնց ետեւէն է որ դարերէ ի վեր
կը վազենք անդադրում, անվատ,
մեր էութիւնն իսկ խառնելով այդ
հալածական ազատութեան և իրա-
ւունքին հետ. ահա թէ ինչու ա-
մենք կը հարուածեն մեզ:

Հերոս մեր հորիզոնը փայլուն կը
թուէր պահ մը. այս տարի սև առ-
պեր եկան մթապնել, փոթորկել
շայն. վաղը դարձեալ կը փարատին
անոնք եթէ մենք մեր բոլոր ոյժեր
լարենք պայքարելու համար աւելի
կորովով, աւելի խանդով, Ռժոնքերը
չէ որ միայն կը յաղթեն այս աշ-
խարհի մէջ, այլ աւելի անոնք որ
գիտեն տակալ և շվհատիլ երբէք:

Քայլ մը ևս առնուած է դէպի
նպատակ. ճակատագրական փորձու-
թիւններ կուգան ու կանցնին և
մենք կը շարունակենք մեր ուզին
դէպի լիակատար հանգրուան, քանի
որ յաղթանակի հաւատքն ու յոյսը
մեր զօրավիղն են, քանի որ ազա-
տութեան սէրը մեր իսկ սրտին մէջ
է անթելուած, կոթողուած ու ամե-
նադաժան մըրիկներն անգամ չեն
կարող զգեստնել զայն:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅՍՏԱՆ

Հայաստանէն եկող արժանահաւատ
ճանբորդներէ կիմանանք որ Հայաս-
տանի նորակազմ խորհրդային վար-
չութեան կողմէն Տ. Խատիսեանի
դէմ մահալծիւ տրուած լինելու
լուրը սուտ է: Խատիսեան ողջ ա-
ռողջ կը գտնուի Ալեքսանդրապոլի
մէջ:

Վերապահութեամբ միայն պէտք է
ընդունիլ այս միջոցին կ.պօլսի և
Եւրոպայի մէջ տարածուած լրագրա-
կան բաղերը որոնք չափազանցու-
թիւններով կը համեմուին յաճախ,
ընթերցողներին ախորժակը գրգռե-
լու համար:

— Կասեանի նախագահութեամբ կազմուած նոր վարչութեան մէջ կան նախկին վարչութեան անդամներէն Դրօ և երկուսական նախարար Ա. Տէրտէրեան: Այս նոր վարչութեան անդամակցած են պոլշէփի կուսակցութեան պատկանող Հայերէն Մը ռաւեան, Տէր Գաբրիէլեան, Նուրի Լանեան և Ա. Բէկզատեան:

Նոր վարչապետը եղբայրն է Գաս պարեան քահանային: Կասեան կամ Գասեան անունը համառոտութիւնն է Գասպարեանի:

— Կրտսի թէ Հայաստանի կառավարութեան թիֆլիզի ներկայացուցիչը Տ. Տիգրան Բէկզատեան, որ եղբայրն է արդի կառավարութեան արտաքին գործադար Ա. Բէկզատեանի, պաշտօնակ եղած և իրեն յաջորդած է Բաթումի հիւպատոսի օգնական Տ. Շապիրեանը:

— Մոսկուաի խորհրդային վարչութիւնը Հայաստանի խորհրդային վարչութեան իր համակրական ողջոյն. ներքին հետ մէկտեղ 10.000-նոց կաշմիր գորտաբանակ մը ղրկած է օգնութեան համար:

— Փարիզի «Դան»-ի դեկտ. 30-ի թիւին մէջ կը կարդանք հետեւեալը որ Կ. պոլշէն հաղորդուած է իրեն.

«Քէմալիստներին և Հայաստանի միջև բանակցութիւնները կը շարունակուին այժմ Ալեքսանդրապոլի մէջ:

Գարապէտի փաշա և խատիսեան կը ներկայացնեն երկու երկիրները. ասոնց հետ միացած են և բոլոր սո վիշականները կողմէն Լըկրան և Տըվանի:

Ուսերը, խաղաղութեան բանակցութիւններին իրենց մասնակցութեան իրեն վարձատրութիւն, փորձեցին իրաւունք ստանալ որ կարմիր զօրքերը որոնք այժմ խմբուած են Ալլտաֆիա ձառ, Հայաստան մտնեն: Հայ կառավարութիւնը մինչև այժմ զիմադրած է այդ առաջարկին:»

— Թիւրքական ազգայնականները խած տեղեկութիւններէ համեմատ, Հայաստանի և Քէմալիստանի միջև առժամանակեայ կերպով չէզոք գոտի մը գծուեր է որ պիտի կառավարի այդ երկու երկիրներէ ընտրուած յանձնախմբի մը ձեռքով:

Վերջին հասած լուրերին նա յերով, պոլշէփիցեան կառավարութիւնը որ ի սկզբան իրազարտէր կը ներկայանար, այժմ ձեռնարկած է հալածել Գաշնակցականները որոնք պոլշէփիցիներն հակառակ էին, կըսուի թէ ձեռքարկուած են նախկին վարչապետ Օհանջանեան, նախարարներ Ալեքսան, Ղազարեան և այլն: Հայաստանի բանագնացներ խատիսեան, Ղորգանեան և Քալաշնուհի, թէև Ալեքսանդրապոլի մէջ թիւրքերը առաջարկած էին իրենց պաշտպանութեան տակ առնելով ղրկել կարս բայց անոնք մերժած և Երևան վերադարձած էին, ձեռ-

քակալուեր են Երևանի մէջ: Նշանաւոր հերոս Համօ (Համադասպ Սրուան. Համեանց վանեցի, Գարեգին եպ. ժեմ եղբոր Խաչիկի որդին) պոլշէփիցիներէ կողմէն գնդակահարուեր է Նոր Բայազէթի մէջ ուր կը գործէր իբր հրամանատար հայ ոյժերի: Սեպուհ ստիպուեր է իր փոքրաթիւ հաւատարմներով անցնել Վրաստան:

— Նիւ Եորքի «Կոնսակ»-ին մէջ կը կարդանք.

«Սթէյթ Տիփարթմէնթի մէջ տիրող կարծիքը այն է թէ առ առաւելն 25.000.000 տոլար բաւական է Հայաստանը օտար կանգնելու, պայմանաւ որ թիւրք Ազգայնականաց հետ կնքուի այնքան բարձրի հաշտութիւնը՝ այն անհատական միջոցառութեամբ որուն նախագահ Ուիլսոնը յանձնառու եղած է Ազգերու Լիգայի կողմէ իրեն սղողած հրահրութիւնը:

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը շեշտուի որ եթէ նոյն իսկ միջամտութեան ջանքերու չնորհիւ հաշտութիւն կնքուի Հայոց համար, վերստին Հայաստանի համար դժուար պիտի ըլլայ ապրիլ՝ առանց այդ օրինակ փոխառութեան մը:

Վերջերս Հայերու սպաննացող փառնքն է Պոլշէփիցի թիւնը: Սթէյթ Տիփարթմէնթի պաշտօնեաները չեն հաւատար որ Հայերը սրտանց պոլշէփիցի են, և այն լուրին վրայ թէ՛ Հայաստան այժմ սովորել կառավարութիւն է, պաշտօնեաներէն մէկը սա դիտողութիւնն արւա՝ թէ Հայեր կը գտնուին «գեւին և խոր ծովուն» միջև և անոնցմէ շատերը կրնան նախասիրած ըլլալ իրենց բախար փորձելու Ռուսներուն հետ քաջ թէ թուրքերուն: Հայերը երբեք ծանր դժուարութիւններ ունեցած չեն Ռուսներուն հետ: Սոնց հին հալածիչներն են թուրքերը:»

ՆԱՄԱԿ ԿԻԼԻԿԻԱՆ

Ատանա, 5 դեկտ. 1920

Ճշգրիտ լուրեր կիլիկիանէն

Այս վերջին եօթնեակը անցաւ հանգիստ ու խաղաղ. հայկական մտաւորական գործունէութեան նշոյլներ կրկին սկսան երեւալ:

28 նոյ. — Կիրակի օր, առաւօտուն, Ռամկավարներու ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ Ժողովուրդային հաւաքովի մը ուր խօսք ստին Տամատեան եւ Զօպանեան: Ատենապետութիւններէն յետոյ հանգանակութեան մը ձեռնարկուեցաւ ի նպատակ հայկական բանակին. անմիջապէս գոյացաւ 800 ռուկէն աւելի (մօտաւորապէս 10.000 ֆր.):

Նոյն օրը, կէսօրէն վերջ, նորակազմ Հայ Լեզեմականներու Միութիւնը տուաւ իր առաջին հանդէսը Յունական Սինէ-մարի սրահին մէջ: Կը նախագահէր Վեհ. Կաթողիկոսը: Զօր. Տիգրիսի իր սպայակոյտէն ներկայացուցիչ մը ղրկած էր եւ փոխգնդապետ Գաբրիէլէ, բարձր գոմիսէն վարչական Պառուիրակ, անձամբ եկած էր: Հանդէսին գեղարուեստական մասը կը կազմէր Maestro Ղազարոսեանի հայկական երկսես երգչախումբը:

խօսեցան Տամատեան, Զօպանեան եւ Միութեան ատենապետ Վահան Փորթուգալեան: Մօտ մէկ տարի էր որ կացութեան պատճառով Ֆրանսացիները եւ Հայերը ըով ըով չէին գտնուած հանդէսի մը մէջ:

29 նոյ. — Ամերիկեան Y. M. C. A. (Երիտասարդ Քրիստոնէից Ընկերութիւն), երկուշաբթի իրիկուն տօնեց կիլիկիա իր հաստատութիւն տարեդարձը իր նոր տան մէջ: Կը նախագահէր Տօքթ. Չեմպրըս. ներկայ էին բոլոր յարանուանութիւններու և ազգութիւններու ներկայացուցիչները, ի միջի այլոց՝ վային թարգմանը, բոլորն ալ խօսեցան իրենց կարգին, տահկերէն, բացի Տամատեանէ որ ֆրանսերէն խօսեցաւ եւ Եփրեմեանէ որ հայերէնի թարգմանեց ֆրանսացի հարիւրապետ Շըվիյառի ազգութեամբ: Y. M. C. A. մեծ գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ հոս. մինչեւ հիմայ գրեթէ միայն քրիստոնէականներով զբաղած էր. սակայն մօտ օրէն մահմէտականներու համար ալ Ժողովարան մը եւ այլն պիտի բանայ: Այդ նպատակի համար արդէն վարձած է նախկին վայի ձէլալ պէյի տունը:

Անգլիական Lord Mayor's Fundի մասնահիւր Ատանայի մէջ գոցեց իր դռները, Լոնտոնէն եկած հրամանի մը վրայ: Արհեստանոց փոխանցուեցաւ Ամերիկացիներուն: Սակայն այդ փոխանցումը առանց դժուարութեան չկատարուեցաւ, որովհետեւ Ամերիկացիները աշխատաւոր կիներուն օրավարձը պակսեցուցին եւ այդ դժգոհութիւնն առաջ բերաւ:

Զարմանալի բան է որ գորաւորներու մէջ եղած կարգադրութիւններէն միշտ Հայը կը տուժէ:

Զենք գիտեր թէ ծմբուռայ սկիզբը — եւ ծմբուռ այս տարի շատ խիստ սկսաւ — լաւ բան էր թէ ոչ Lord Mayor's Fundը գոցելը, մասնաւորապէս որ այդ հաստատութիւնը շատ հազուադէպ կը բաժնէր ծրարապէս աղքատներուն, մինչդեռ կիմա նանք որ Ամերիկեան նոր վարչութիւնը այդ բաշխումը ներքէ պիտի դադարեցնէ:

30 նոյ. — Մեծ ուրախութեան օր մ'էր դաւ այս օրը հայկական շրջաններու մէջ: Կարաի վերադարձումը ակտուեցաւ պաշտօնապէս: Անմիջապէս հայկական թաղերը դրօշազարդուեցան եւ իրիկունը տօնախմբութիւն տեղի ունեցաւ: «Կիլիկիա» թերթը մասնաւոր յաւելուած մը հանեց որ բաշխուեցաւ ծրարապէս Ժողովուրդին: Ռաբալութիւնը անմիջապէս կրկին էր:

1 դեկտ. — Փոխ գնդապետ Գաբրիէլէ, որ կիլիկիա եկած էր գնդապետ Պրեմօնի մեկնումէն յետոյ, եւ որ բարձր գոմիսէն վարչական պատուիրակն էր, մեկնեցաւ Ֆրանսա: Իրեն փոխարէն ունէ մէկը չի նշանակուեցաւ, այլ գորավար Տիգրիսի ստանձնեց անոր պաշտօնը, իր ձեռքին մէջ ամփոփելով եւ գնդապետական եւ վարչական գործերը: Իրեն պաշտօնակալ տնտեսային է այժմ «Հրամանատար Սրեկեան» բանակի առաջին գորաւարին եւ բարձր գոմիսէն վարչական պատուիրակ կիլիկիայի մէջ:

Նոյնպէս Ֆրանսա մեկնեցաւ գնդապետ Կուսի, որ յուլիսին Ատանայէն Մէրսին գացող գորաւարին հրամանատարն էր եղած: Սոր փոխարինեց գորավար մը որ նոր եկաւ Ատանայի պոլիստին հրամայելու: Ուրիշ գորավար մ'ալ կայ Մէրսին, այնտեղի պոլիստին իբր հրամանատար:

3 դեկտ. — Կ. պոլշէն մօտ 100 գողութեան եկան Մէրսին: Ֆրանսական վարչութիւնը զանոնք չուզեց ընդունիլ առանց Պէյրութէն հրաման ստանալու եւ այդ մասին հետագրեց: Միթէ՞ լաւ չէր լինէր որ խեղճ մարդիկը համբայ հանեցէ առաջ հարցուէր թէ կարելի է զանոնք ղրկել թէ ոչ: Առ այժմ այդ գաղմակաւորները Մէրսին կապաւն:

4 դեկտ. — Լուր կը շրջի թէ Հանցներէն մաս մը կը գտնուի Սիս ուր մնացած են: Մայրերը որ հիշող ըլլայ այդ Սիսէն եկած թիւրքեր այդ լուրը չի հաստատեր:

Անթիյ հետագիր մը կիմացնէ թէ Կուս գորաւարը Այնթապի հիւսիս-արեւելեան կողմը մեծ յաղթութիւն մը տարաւ թիւրք քեմալական բանակին վրայ:

ՍԻՓԱՆ

ՆԱՄԱԿ ՍԻՐԻԱՆ

Պէյրութ, 7 դեկտ. 1920

Ատանայէն Պէյրութ հասնող տարազիր Հայեր

Ինչպէս յայտնի է, չարչարանաց անպատեհութիւն մէջ չորս արեւմտ տարին տառապող մեր Հայաստանցի թշուառ զաւակներէն՝ Ատանայի պաշտպանութեամբ ազատուող խեղճներն՝ որոնք Եգիպտոս Պաղեստին և Սուրիոյ մէջ խմբուած էին Անգլիոյ և Գաղղիոյ որոշմամբ երկու տարաւոր կիլիկիա քուեցան: Խեղճները ալ միամիտ հաւատքով գնացին, որ հոն՝ ևս իրենց կրած անախտութեան և անտանջ շարժանքներու վերջակէտին պիտի հասնին և իրենց արդար քրտամբ երկիրը շէնցեն: Եւ ինչպէս չէր լինէր, որոնք մի քանի օրէն ազատ շունչ առնելով:

Սակայն, աւա՛ղ, շատ յուսահար եղաւ այդ սեւաբախտներն, վառագի, ինչպէս յայտնի է, հիմա ալ կիլիկիայէն դուրս կը հանուին...:

Այս առթիւ սեպտեմբեր ամսէն սկսեալ մաս մը Կ. պոլշէն, իգմիր զրկուելէ վերջ քանի մը հազար ալ Մէրսին, Տէրթի Եօր Գարաթալ, Իսկէնտէրուն, Պէյրութ, Հալէպ և այլն զրկուած են և զեւ կը զրկուին:

Ատանայէն Պէյրութ հասնող Հայ տարազիրներու թիւը 1000-ը կանգնի: Ատանայէն մասը չոգնեալով, մէկ մասն ալ առաջատանաւոր եկան: Առաջատանաւոր եկողներուն մէջ կը գտնուին 50 Տիգրանակերտցի, 25-ը կին ու օրիորդ, 18-ը տղայ և աղջիկ որքեր 7-էն 15 տարեկան, և 7-ը երիտասարդ ամուրի: Ատանայէն Պէյրութէն մէջ «Տիգրանակերտի Հայրենակցական Միութեան» Մասնաճիւղի հոգաւորութեան տակ կապրէին: Ատանայէն Գարաթալ եղաւ կառավարի կուգան 4 օրէն. 18 օր Գարաթալ կապաւն վրաններու տակ և օրական անձ զուր 50 տրամ ալիւր միակ կատանան նպաստ: Մինչև կարգերին կուգայ, առաջատանաւոր 1 օրուան համարան օրէն կուգան, ծովու տիկնոթներէն շար շարուելով: Ամէնքն ալ ծովէն կը բռնուին: Համարան խորհրդին ալ կը հատնի, այնպէս որ ծարաւ պապակելով շարաւար կը նեղուին: Այս իրարանցումին մէջ կին մը տղայ մը կը ծնանի որդի: Եւ երբ նոյնմբեր 7-ին Պէյրութ համար կ'իլին, շատերը լալով գետնը կը համարուին: Կառավարութիւնը բազմաքանակեալ զարանթիւնային կից զազգիական քեմալ: Եւ որովհետեւ իրենցմէ առաջ եկող 6—7 հարիւր Սեբաստացի, Կիլիկիացի, Սեբեկցի և այլն տարազիրները քեմալին մէջ գտնուած 75—80 վրանները լեցուած գրաւած էին, անբախտ Տիգրանակերտցիներէն հազիւ 1—2 ընտանիք վրանի տակ կապաւնութեան ցորտէն և անձրեւէն. իսկ միւսները կը մնան ծարաւ մը տակ բացօթեայ: Յաջորդ օրը կը տեղափոխուին քովի զարանթիւնային կիսաւեր սենեակներուն մէջ:

Այս ցաւալի անակնկալին առջև, Պէյրութի մէջ այս տարի նոր կազմուած «Տիգրանակերտի Հայրենակցական Միութեան» մասնաճիւղը իսկոյն իբր բոլոր ջանքն ի գործ դնելով, իբր այս բազմազարտ հայրենակիցներուն յաջողեցաւ երկու անգամ անառ, շաքարով կաթ, լուրդէ

ժամկոց և գործածուած հանդերձ տալ.
ինչպէս նաև սովորած, ետո, լուծողական
գեղ և աչքի ջուր: Ասկէ զատ, որոշած են
հոս պահել այդ տարագիր Տիգրանակերտ-
ցիները. ուստի եօթն սենեակէ ընդարձակ
բակով նորոգուած տուն մը ևս վարձած
են, հոն փոխադրելու համար անոնք որ չեն
ուզեր շալէպ երթալ, զի գաղղիական կա-
ռավարութիւնը այս օրեր որոշած է այս
1000 տարագիրներէն ուղղորդելու հաշիւ
դրելու: Մինչև այսօր քէմիի բոլոր հայ
տարագիրներուն օրական մէկ մէկ նկա-
նակ հաց և կէսօրին ու երեկոյին մէկ մէկ
բզալ ապուր կուտայ նպաստ. և ասով կը
բաւականանան խեղճերը:

Նաև Տ. Հ. Միութեան Պէտրոսի մա-
նահիւրը, ըստ հրահանգութեան իւր Ամե-
րիկայի կեդրոնական վարչութեան, այդ 25
կիներուն և օրիորդներուն ասեղնագործու-
թիւն ընել պիտի տայ վճարուածով որ կա-
րենան իրենց աշխատութեամբ ապրիլ-
ի իրենց որբերն ալ իրանանու մէջ գտնու-
ող Ամերիկեան Նիւ Իւթ միսիոնարու-
թեան կարմիր խաչի որբանոցներուն մէջ
պատասխանելու և ուսանելու պիտի տան:

ԱՊՐԱՆՈՒՄ

Յ. Գ. — Այսօր Պէտրոսի արար թեր-
թերէն «Լիսան իւլ շալի» մէջ հրատա-
րուած էր թէ Մըսթաֆա Քէմալ փա-
շան հրամայած է Մարտինի թուրք կառա-
վարիչին որ «Հայ որբերը պէտք է հեռաց-
նին Թիւրքիոյ հողէն դուրս»: Տիգրանա-
կերտի մէջ 6000էն աւելի որբեր կան Սր.
Կիրակոս եկեղեցին լեցուած:

Նոյն

ՔԱՂՈՒՄՈՒՆԵՐ ԿԻՒԿԵԱՆ ՀԱՅԱԹԵՐԹԵՐԷ

Հայ Լէզոնականները Միութեան պաշ-
տօնաթիւթ Աւարակ Նոյնմեր 1-ի թիւին
մէջ կը կարգանք:

«Լէզոնի» կօրագրութիւնը շարաւթ-
ները Պատեհրազական Ատեանէն ան-
ցած և Ատանաի մէջ մէկ երկու
տարուան բանտարկութեան դատա-
պարտուած Տ հայ Լէզոնականներէն
3 տասնապետները անցեալ օր ազատ
արձակուեցան, շնորհիւ հայ կաթո-
ղիկէ հայրերէն վրդ. Մանուչեանի
և մեր բարեկամ փաստաբան ժօֆ
աէի գնահատելի աշխատութեանց:

Խորագրութիւնն այս մասին
թարգմանը հանգիստանալով ազատ
արձակուած Լէզոնական տասնա-
պետներուն, խորին շնորհակալու-
թիւններ կը յայտնէ փաստաբան
ժօֆաէի և հայր Մանուչեանի:

Ուրախ ենք որ նոյնմեր Զին
ազատ պիտի արձակուին նաև Մե-
լքոն կոչակարհան և Ստեփան կա-
րապետեան: Մնացած 3 Լէզոնա-
կանները, որոնք վեցական տմիա
բանտարկութիւն ունին, կը յուսաց-
նի որ մօտ ատենէն իրենք ալ ազատ
արձակուին:

Իսկ զանազան առիթներով այլև-
այլ տեղեր բանտարկուած ու աք-
սորուած Լէզոնականներուն ազատ
արձակումին համար, մասնաւոր զի-
մում եղած է Ֆրանսական պա-
տերազմական նախարարութեան,

Խորհրդարանին քուէարկած ներ-
ման գրին համաձայն:»

— Կիւիկիաի հայ գաղթականների պար-
պումի մասին հետեւեալ պաշտօնական գե-
կոյցը հաղորդուած է ներգաղթի պաշտօ-
նատունէն Ատանաի հայ թերթերին:

Կիւիկիոյ գաղթականներու պար-
պումի մասին անճիշդ ու նոյնիսկ
գիտութեամբ լուրեր տարածուած
ըլլալով, կը թուի թէ այս պարպումի
վերաբերեալ հարցերու մասին կարգ-
մը լուսաբանութիւններ տալ հարկ
է:

Ա.— Բոլոր նպաստընկալ գաղթա-
կանները պիտի փոխադրուին. ա-
նոնք որ կը խուսափին այս պար-
տադրութենէն, ի վնաս իրենց է որ
կը գործեն: Այսպիսիներուն իմաց
կը տրուի որ, ինչ որ ալ պատահի,
իրենց անհատական միջոցներուն
վրայ միայն կրնան վստահիլ:

Բ.— Գլխաւորաբար գաղթական-
ները կը զրկուին Ֆրանսական ման-
տայի տակ գտնուող շրջանը՝ ուր
կրնան նախընտրել իրենց բնակու-
թեան վայրը: Այսու հանգերձ,
Տէօրթ Եօլ և Ալեքսանտրէթ ալ
գաղթական չեն կրնար ընդունիլ,
բոլոր արամադերի վայրերը լեց-
ւած ըլլալով, Լնդհակառակը Հայէպ
կրնայ գեռ շատ գաղթականներ
ընդունիլ:

Գ.— Այս գօտիէն զատ գաղթա-
կանները կրնան մեկնիլ այն եր-
կիրները որոնց շահագրգռեալ կա-
ռավարութիւնները ոչ մէկ դժուա-
րութիւն չեն յարուցաներ անոնց
ընդունելութեան մասին: Օրինակի
համար՝ Պօլսոյ և Պօլսոյ ճամբով Հա-
յաստանի համար կատարուելիք ա-
ռաքումները արգիլուած են: Բաց
ատի՛ կը թուի թէ կարելի պիտի
ըլլայ անյապաղ յաղթել ներգաղթի
մասին Ամերիկայի ի գործ դրած
սեղմամիներուն:

Անգլիական և հիւլէն կառավա-
րութիւններու հաւանութիւնը ուղ-
ւած է Եգիպտոսի և Իզմիրի համար:
Յրանալի համար դրուած պա-
հանները քննութեան առարկայ են
և նպաստաւոր կարգադրութեան
պարագային կրնան ընթացք ստա-
նալ:

Դ.— Հասարակութեան երևակա
յութիւնը կը թուի թէ ազատ թը-
ռիչք առած է նպաստընկալ գաղ-
թականներու պարպումի մասին:
Միակ իրական պատճառը յառաջ
կուգայ դժուարին պայմաններու տակ
հետզհետէ վտանգաւոր բնօյթ ստա-
ցող պարենաւորման դժուարութե-
նէն:

Այս պայմաններու տակ ընդհա-
նուր շահի տեսակէտէն առաջնորդ-
ւելով, կարգ կանոնը վերահաստա-
տելու և ժողովուրդին ապրուստի
միջոցները ապահովելու պարտակա-

նութիւնը կը ծանրանար իշխանու-
թիւններու վրայ:

Ատանա, 3 նոյ. 920

ԲԱՏԻԹՐԷԼ

— «Կիւիկիա»ի գեկտ. 14-ի թիւէն.

«Այնթապի վիճակը կը բարե-
լաւուի. Ֆրանսական նոր ոյժեր պա-
շարեցին քաղաքը և կը կարծուի
որ գրաւուած շատ չուշանար:

Ուրֆայի հետ յարաբերութիւն
չկայ: Ճարապուսի մեծ կամուրջը
քանդուած է չէթէներու կողմէ:
Ստոյգ է որ հայեթիւրք կոնի չկայ,
սակայն սարսափը կը շարունակուի
միշտ:»

— Ատանաի մէջ Յանձնախումբ
մը կազմուել է հանգանակութիւն
կատարելու համար ի նպաստ Հայաս-
տանի բանակին: Յանձնախումբին
անդամներն են Տիւրքեր Միհրան
Տամատեան, Արշակ Չօպանեան,
Արմէն Սասունի, Գուրգէն Թաշ-
մազեան, Չաքարիա Պաթիկեան,
Եփրեմ վրդ. Տոհմուհի, Տիգրան
Գալպէսեան, Գրիգոր Ազիբեան,
Տօքթ. Տէր Պաղտատաբեան, Մար-
գար Չաքիկեան, Հմայեակ Ուլուր-
լեան, Յարութիւն Պէտէլեան և
Տօքթ. Պէպիքեան:

Յանձնախումբը Կիւիկիաի Ս. Կա-
թողիկոսի հովանաւորութեան տակ
դրուել է:

— «Աւարակ» հրատարակած է թէ
գնդապետ Պրէմոն որ զօրավարի
աստիճանին բարձրացել է, Կիւիկիա
պիտի վերադառնայ:

— Հորիւրապետ Շվիյեար կառա-
վարիչ նշանակուած է Ատանաի
սանճագին (գաւառ):

ՍՈՒԳԻ ՕՐ

Մարտի 31 դեկտ. 1920

Հ. Բ. Բ. Միութեան Կեդր. վարչու-
թեան ու Գանիթի կրթական ու Որդա-
խնամ Գանձախումբի կարգադրութեամբ,
ուրբաթ, 7 Յունուար 1921, «Սուգի օր»
հռչակուած է. Միութեան բոլոր Մար-
մինները եւ Հաստատութիւնը հրաւի-
ւած են Սգահանդէս կազմակերպել՝ Հա-
ճնի երկսեռ Որդանոցին մէջ վայրագ-
ուն ողջակիցուած եւ խոշտանգուած որ-
բերու յիշատակին:

Ուստի Հ. Բ. Բ. Միութեան տեղական
մասնաժողովը կը ծանուցանէ թէ Յուն-
վար 9-ի կիրակի առաւօտուն յետ Ս. Պա-
տարագի կրօնական արարողութիւն պիտի
կատարուի Ս. Մանրան մէջ: Կը ինդը-
ւի որ ազգայինը ներկայ գտնուելով մաս-
նակցին մեր պաշտելի զոհերուն յիշատա-
կին կատարուելիք ազգային պարտակա-
նութեան:

Մնամք յարգանքօք

Հ. Բ. Բ. Միութեան Մարտի 31-ի մասնաժողովոյ

Ատենապետ

Ս. Հ. ԿԻՒՄՇԵԱՆ

Ատենադպիր

ՄԿՐՈՒՆ ՏԷՐ ԱՌԱՆԱՍԵԱՆ

ՄԱՐԵՐԻԿԱ ԳՆԱՅՈՂՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Տ. Տիգրան Միգրապեանց, Հայաստանի
հիւպատոսը Մարտի 31-ով, Կ. պօլսի Պատ-
րիարքարանին գրած լինելով որ գաղթա-
կան Հայերէն ոմանք իրենց անցաթուղթը
իրենց մեկնած տեղի ամերիկեան հիւպա-
տոսին վրէժ ընել տուած չլինելուն հա-
մար շատ մը դժուարութիւններ կեն-
թարկուին Մարտի 31-ի մէջ, Ազգ. Քաղաքա-
կան ժողովը ուղարկութեան առաւ այդ
գրութիւնը: Բայց նկատելով որ Կ. պօլսէն
մեկնող գաղթականները ընդհանրապէս
վաւերացնել կուտան իրենց անցաթուղ-
թերը, որոնց հարցնել Մարտի 31-ի հիւպա-
տոսարանին թէ ո՞ր տեղերէն գնացող
գաղթականներն են որ իրենց անցագրերն
վրէժ ընել չեն տուած, որպէսզի այդ նը-
կատմամբ հրահանգ զրկուի այդ տեղեր:

ԱՆՅՈՒԴԱՐՁ ՄԱՐՏԻ 31-ԷՆ

Տիար Կ. Յ. Բաւմաշեան անցած
շաբաթի երեքշաբթի օր Մարտի 31-
եկաւ Կ. պօլսէն Phrygie շրջանաւով
և գնաց Փարիզ նոյն երեկոյեան շո-
գեկառքով:

Կարճ տեսակցութեան մը միջոցին
որ կրցանք ունենալ իրեն հետ,
միթիւարական չէին իր յայտնած
կարծիքները ազգային քաղաքական
խնդիրների մասին Կ. պօլսի Հայու-
թեան մէջ տիրող մտայնութեան
վրայ: «Հեռուոր սուրբը դօրաւոր
կը լինի» անպա՛ր շատ ճիշդ կերեւի
իրենց. փոխանակ ներքին ոյժերը
քաջալերելու և ամրապնդելու, իրենց
աչքերը յառած կը մնան միշտ դէպի
Փարիզ կամ այլուր:

ԲԱՆԱՍ Ի ԲԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԵԼԻ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻՔ
Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

(Մանուկ Մարտիրոս Զուգայեցի)

Անցեալ ժամանակ

Պարծ իւր յիշատակ՝

Յինքն գրաւէ

Զամենայն փափաք:»

Մեքովր Գ. Թաղապետաց

Որպէս չկայ ոք որ չիցէ լուեալ
զհօովմայ և զհրաշալեացն որք ի
փառաւոր քաղաքին յայնմիկ՝ նոյնպէս
թուի ինձ թէ սակաւք գտանին
յընթերցող դասակարգէ որք թերեւ
չիցեն լուեալ զվրդայ հանրահօշակ
քաղաքէն Հնդկաց՝ զի կայ ի հինա-
ւորց ուստանին յայնմիկ ի միջի ալ-
լոյ հրաշալեաց՝ և Շիրինայն հրա-
շակերտ (1) և անման, «Թաշ Մա.

(1) Դէպ եղև ինձ գնալ յԱլքա յամին
1892 վասն գործոյ իրիք յորժամ առիթ
բարեկատեհ գտեալ ելի ի տես և ի գնին
հրաշակերտ Շիրմին որոյ գիւթական գե-
ղեցկութիւն և վեհութիւն ճարտարապետու-
թեան այնքան գրասեայութիւն մէջ զի ի
դարձի իմում աստ նստայ և գրեցի զնկա-
րագիր Շիրմին և առաքեցի գրին բազմա-
տող գրութիւն իմ առ խմբագրութիւն
«Արեւիկը» հանրածանօթ օրաթերթին
կատանդնուպոլսոյ, որ թէպէտ «զարար»
սակայն և այնպէս արժանացաւ հրատարա-
կութեան յէն օրաթերթին՝ «Հնդկական
հրաշակերտ Շիրմին» վերնագրաւ:

Հայ» (Taj Mahal) կոչեցեալ զոր մեծագործ և յաւէա նրբաճաշակ և սիրազուրկ արքայն Շահ Զահան կառույ յամին 1631 ի փառս յաւերժական իշխանակի իւրոյ սիրեցեալ թագուհոյն Մոմթազ Մահալայ՝ որ լուսով գեղոյ ասեմ յաղթէր արևուն լեթէ այսօր համբաւանքն Սգրա կարէ պարծիլ իւրովն չքնաղ և հրաշակերա Շիրմա՝ նոյնպէս կարեմք պարծիլ և մեք զի ունիմք ի քաղաքին յայնմիկ զհնազոյն Հայկական Մատուռ և Շիրիմ իսկ ի համօրէն Հնգկաստան զի յընթացս հնազիտական սրբորութեանց իմոց ի զանազան վաճառաչս քաղաքս Հնգկաստանի՝ յերեսուն ամաց հետէ՝ յկարացի ցարդ գտանել տապանադիր մի քան զայս հնազոյն և եթէ լեալ իցեն իսկ, կորեալ են այնպիսիք և կամ անհետացեալք մինչ իսպառ, ի ցաւ սրտի հնազորաց:

Արդ կայ յԱզրա՝ արտաքոյ քաղաքին՝ ընդարձակ և յոյժ գեղեցիկ գերեզմանատուն մի Հայոց զի յաւուրս իշխանութեան Մուղալ ինքնակալաց գտանէին անդ բազումք յազդէս թէ որպէս վաճառականք և թէ պետական բարձրաստիճան պաշտօնեայք իսկ ի դրունս մեծագոր Մուղալ արքայից, սկսեալ յԱբբարայ Մեծէ ցվերջ 18րդ դարուն:

Զգործոց պետական պաշտօնէից Հայոց գրեւոյց եմ յետոյ ի շարս հետազոտութեանց իմոց. իսկ զարդիս ունիմ գրել միայն զգերեզմանատանէս և զհնազոյն գերեզմանէն որ կայ անդ. Գտանի ի սոյն գերեզմանատան, ութնանկիւնի գեղակերտ Մատուռ մի հայկական և ի նմին կայ խնկելի Շիրիմ մեծագործ և բարեհամբաւ հայ վաճառականի միոյ Զուղայեցոյ, Մարտիրոս կոչեցեալ, այր երկիրդած յԱստուծոյ և մարդասէր յոյժ որպէս ունիմք տեսանել ի հակիրճ այլ բազմիմաստ արձանագրութեանցն որք ի վերայ Շիրմի նորին ի հայ և ի պարսիկ լեզուս զի պարստական, օրինական և քաղաքական լեզու մեծագոր Մուղալ արքայից էր քաղցրահնչիւն բարբառ Պարսից:

Հայ տապանադիրն է օրինակ զայս.

Հանգաւ ի այս տապանս փրբաշին որդին Մղտեսի Մարտիրոս Զուղայեցի վաղճանեցաւ ի Ակոսայ քաղաքի եւ ապրանքն ետ Ա. վս. իւր հոգոն. Թիվ Հայոց Թիվ:

Որով փրկչական թուական տապանադրոյս լինի 1611:

Իսկ պարսկերէն տապանադիրն է այսպէս:

Ինչա մաղֆունասմ խաջէ Մարտինոս Արմանի մողդէսի քէ խօղ ուս դոյամէ Գրիստոս մի գօթիմ փա չուն սահաքէ խէյք բուղ հաւչէ բա խօղ դաշիմ քէ նազարէ անհազրաթ քէ ֆոյլէրա իսառ քառու: Եք հեզար օ շաշասա օ եազրա ազ Թավայօլէ հազրաթէ իսա:

Որոյ թարգմանութիւն եզրիցի այսպէս.

«Ամփոփեալ կայ աստ խօջայ Մարտինոս Հայազգին՝ Մահալայի՝ որ զինքն ծա-

ռայ Գրիստոսի ասէր եւ որովհետեւ էր որորմամբ, զոր ինչ ունէր առ ինքն, ի պատիւ Տեառն այնորիկ ետ աղբատաց: Մի հազար եւ վեց հարիւր եւ մետասան ի ծննդենէ Տեառն Յիսուսի»:

Արդ ի սոյն երկրելու հակիրճ արձանագրութեանցն ի յայտ գայ թէ Մահալայեան մեր Մարտիրոս էր մեծահարուստ վաճառական ոք յսկզբան 17րդ դարուն անդ ի մեծի չափս. տանի Մուղալ կայսերաց և ըստ օրինակի բարեպաշտ նախնեաց իւրոց Հին-Զուղայեցոյ՝ այր երկիրդած և մարդասէր՝ բարեկամ աղբատաց և տնայեաց:

Որպէս իմանամ, նոյն ինքն Մահալայեան կառուցեալ էր զայն Մատուռ ի գերեզմանատանն Ազրա քաղաքի ըստ որում գերեզման բարեպաշտիս է հնազոյն ի գերեզմանատանն. թըւի ինչ թէ Մահալայեան մեր Մարտիրոս Զուղայեցի գնեալ իցէ և զայն գետին ընդարձակ վասն ազգային Հանգստարանի յԱզրա Սյւ թէ ո՞վ էր սոյն Մարտիրոս Հայազգին որ վեց ամ զինի հիմնարկութեան նոր Զուղայի հանգեալ ի Հնգկաստան ի մեծի փարթմութեան և ճոխութեան. Զկարացի գտանել յազգային յիշատակարանաց և կամ յաւանդութեանց իսկ՝ ծանօթութիւն ինչ զնմանէ զի նախնի Հնգկասայք անհեռատեսութեամբ իւրեանց չթողին ունէ յիշատակարանս վասն ապագայ սերնդոց. բաւական էր զի յաջող էին գործք իւրեանց և տուրեառք և անբաւ հարստութիւնս ի ձեռս բերէին և զի՝ նշ փոյթ էր նոցա զապագայէն (2): Այլ որպէս երբեմն Մարտիրոս ոմն կատինա գնաց ի դիւանս նինուէի ի խնդիր պատմական հնութեանց ազգիս Հայոց՝ նոյնպէս և ես ի խնդիր ազգային հնութեանց ի Հնգիկա՝ ի դիւանս օտարազգի գրողաց և պատմաբանից ստիպիմ գնալ մուրացիկ՝ սոսկ ազգին յօգուտ:

Արդ ի շնորհս բարեմիտ և լաւ բարեկամի միոյ և մտերմի՝ որ է կաթողիկ վարդապետ մի ի կարգէն Յիսուսեանց՝ աստ ի կալկաթա, կարացի գտանել յոյժ կարեւոր և կարի հետաքրքրական տեղեկութիւն զՀայկազն Մահալայեան Մարտիրոսի մերոյ Զուղայեցոյ զոր հանեալ է բարեկամ իմ ի դիւանէ անտի վատիկանի որ անդ ի տիեզերահազակն հռոմ:

Երանի թէ ի դիւանի անդ Սըրբոյ Աթոռոյն էլմիմանի գտանէին նմանօրինակ հնութիւնք հազորդեալք ի նուիրակացն Մայր Աթոռոյն ի Հնգկայ աշխարհէն յընթացս 17րդ և 18րդ դարուն:

(2) Միգրածորան գրիչն ազգիս, անմահ բերթոն թաղիպաեան, գրէ զայսպիսեաց օրինակ զայս:

«Ո՞վ ոչ զարմանայ և ընդ անձնասիրութիւնս նոցա, որք այնքան մեծութեան և իշխանութեանց հասեալ, ոչ զմտաւ ածին զազգ իւրեանց և զապագայս՝ թողուլ զկրնեաց գոնէ զօրհնութիւն յիշատակացն: Սոսկ անձանց մեծաւ գոգիւր, անձանց ապրեցան, և ունայնացան»:

Սակայն ի նիւթ անդր գրութեանս:

(Շարունակելի)
Հնութեանց ֆոյակալ Հնգկայացոյց
հետախոյզ
Մեսրոպ Յ. Սէթեւան
(Նոր-Զուղայեցի)

ՆՈՐ ՍՏՍՅՈՒՄԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Revue des Etudes Arméniennes, tome I, Fascicule 2. Paris. Imprimerie Nationale. 1920. Librairie Paul Geuthner, 13 Rue Jacob. Paris (6).

(Ինչպէս արդէն հրատարակած ենք, փարիզի մէջ հայագէտներէ ընկերութիւն մը կազմուած է հայկական ուսումնասիրութիւնների համար որ առ այժմ տարին 2 անգամ հանդէս մը կը հրատարակէ հայ լեզուի, պատմութեան, աշխարհագրութեան, հին ու նոր մատենագրութեան և այլ հետաքրքրաշարժ նիւթերի վերաբերեալ. Այդ հանգէսի, որ Հայերի կողմէն յատկապէս քաջալերութեան արժանի է, Բ հատորն է որ յոյս տեսած է այժմ Ասոր մէջ յօդուածներ ունին հայագէտներ բոլոր. Ա. Մէյլէ, բրոֆ. Ֆրէտէրիք Մազլէր, Ծօթթէօր Յ. Արթիւնեան, Ա. Բուատըպար և այլն:

Տարեկան (2 հատորի) բաժնորդագրին է 25 ֆրանգ. մէկ հատորինը 15 ֆրանգ: Ստանալու համար գրիմել վերոյիշեալ գրաւաճառին):

Revue des Balkans ամսագրի 1920 գեկտեմբերի թիւը կը պարունակէ իր իմբագիր-անօրէն Տ. Լևոն Սափաճեանի մէկ կարեւոր տեսակցութիւնը Ն. Վ. Պօղոս Նուպար փաշայի հետ: Ազգային Պատուիրակութեան նախագահի յայտնած կարծիքները որոնք հրատարակուած են այդ թիւերի մէջ, ցոյց կուտան թէ յուսահատական չէ Հայաստանի վիճակը. թէ հայ ժողովուրդը, դանակը կսկսողին դրուած, պարտաւորուեցաւ ընդունել պօլիէվիզմը որին համակիր չէ ինք և թէ յոյս ունի որ մեծ տէրութիւնները պիտի գտնեն միջոց մը որ երաշխաւորելով Հայաստանի անկախութիւնն ու ամբողջութիւնը, պիտի ապահովէ աշխարհի խաղաղութիւնը:

Revue des Balkans-ի գրասենեակն է փարիզ, rue de Rennes, 71.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՆՈՐԱՎ ԴՈՒՆԻՆ ՄԵԶ ՄՕՏ

Տիկին Ազգային Նորարեւան Սերաստացի Գալուստ կույտեան լէզէնական

ԱՐՄԷՆԻԱ, ԱՐՄԷՆԻԱ, ԱՐՄԷՆԻԱ

Անվերսի ԱՐՄԷՆԻԱ սիկարէթի ծանօթ գործատուներ, համաձայնած ըլլալով ֆրանսական Բէթիին հետ, սկսած է իր սիկարէթները Զրանսա ներմուծել: Հետեւաբար կը յանձնարարուի մեր բոլոր հայրենակիցներու ծխել ԱՐՄԷՆԻԱ սիկարէթները, որոնք Թէ՛ իրենց տեսակի ազնուութիւնով եւ Թէ՛ գիներու դիւրամատչելիութիւնով արժանի են հայ շրջանակներու յերմագին ընդունելութեան:

Արեւելեան ամենալոյսի ծխախոտով պատրաստուած:

Արմէնիա սիկարէթ 20նոց տուփը՝ 4,80 ֆր.

Ամերիկեան Մարիանի տեսակ Արմէնիա Անի 20նոց տուփը՝ 3,60 ֆր.

Կրնաք հայեացիել Զրանսաի բոլոր սիկարէթի գլխաւոր վաճառատուներէն:

Բացաւ է 1921 թ. բաժնորդագրութիւն XXXIX ԱՂԲԻՐ 1921 ՏՍՐԱԶ XXXII

Պատկերազարդ. հանգէտներ

որ յոյս կը տեսնեն օտար հորիզոնի տակ եւ NN-երը կը կազմեն մի մի ամփոփ հատորներ, նման 1919 թ. ՏՍՐԱԶի:

Աւելի քան 42ամեայ մեր գրական հրատարակչական գործունէութիւնն ու գործերը հրապարակի վրայ են, համայն հայութեան յայտնի և ուստի աւելորդ է նորանոր հաւաստիացումներ, որ 39րդ տարին թեկոյտող Պիլը և 32րդ Տարազը՝ պատարերա՝ տարակաճ կը լինին 1921թ. ու կը գազմեն Մնայուն Յուշարձան լի տառապանքով վերածին Հայաստանին և նրա զարկերակ անվեհեր Ղարաբաղին ներկած:

Երկու հրատարակութիւնների բաժանորդագրին միասին 8 դոլար: Աղբիւր միայն 3 դոլար, իսկ Տարազը 6 դոլար: Մարտի մէկից յետոյ բաժանորդագրին կրկնակի: Ապառիկ և մաս-մաս վճարող բաժանորդագրութիւն չէ ընդունուած:

Հիմնադիր եւ խմբագիր հրատարակիչ Տիգրան Նազարեան

հասցէ՝

Tigran Nazarian
4, rue des Roses. Monte Carlo
Monaco
par France

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈԿԱԼԵԱՆԵ

	Ֆր. անգլ.
Ա. Հայ դիւցազնունի մը Բ. տպագր.	40
Բ. — Բ. (Ապառաժ)	
Թ. «Արմենիա»ի յ. քառք (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրլմ	20
ԺԱ. Թոմաս Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմոյնեք Մ. Փոքրոգալեանի գրած ոտանգետութիւն	15
Ժ. Մի պուկաք հայրենասէր (Պուկալիաի Յեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԳ. Մի գաղթիք Մարտիկէն դուրս զրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն:	20

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈԿԱԼԵԱՆԵ
ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն Յայրենի Մ. Փոքրոգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi